

Innspill til representantforslag om helhetlig aldersfastsettelse for enslige mindreårige asylsøkere (198 S (2021-2022))

Enslige mindreårige asylsøkere er barn som kommer alene til Norge uten voksne som har foreldreansvar for dem. Barn som flykter alene har særlige rettigheter ifølge blant annet FNs barnekonvensjon, som er en del av norsk lov.

For realisering av barns rettigheter, må norske myndigheter vite om en asylsøker er over eller under 18 år. Feilvurdering av alder kan i ytterste konsekvens føre til at barn vurderes som voksne og tvangssendes til hjemlandet i strid med Norges internasjonale forpliktelser.

Sterkt kritiserte metoder

NOAS og mange andre aktører har i en årrekke kritisert norske myndigheters aldersvurderingspraksis for ikke å ivareta rettssikkerheten til barn på flukt. I 2016 utga NOAS og Redd Barna rapporten *Over eller under 18? Aldersvurderinger av enslige mindreårige asylsøkere*.¹ Rapporten viste at utlendingsmyndighetene la stor vekt, og i en del saker avgjørende vekt, på medisinske aldersundersøkelser – undersøkelser som Legeforeningen har frarådet leger å delta i fordi metoden er for usikker.²

BioAlder

Fra januar 2017 har Oslo universitetssykehus (OUS) hatt et nasjonalt fagansvar for medisinske aldersvurderinger. Det innebærer et nasjonalt ansvar for forskning og utvikling på området, og rådgivning til Utlendingsdirektoratet (UDI) om metoder og fortolkning for bruk i UDIs saksbehandling. Selve gjennomføringen av undersøkelsene gjøres av ADB Oslo Private Tannlegevakt AS, på oppdrag fra UDI. UDI har ansvaret for aldersfastsettelsen, som gjøres samtidig med vedtak om innvilgelse eller avslag på søknad om beskyttelse.

OUS gikk i samarbeid med Folkehelseinstituttet i perioden 2016-2019 gjennom forskning på metoder for aldersundersøkelse, og utarbeidet kunnskapsoppsummeringer. OUS utviklet deretter verktøyet BioAlder, som er en statistisk beregningsmodell som lager en automatisert prediksjon av kronologisk alder basert på resultater fra røntgen av visdomstann og håndskjelett.³

Må brukes med forsiktighet

Det er altså fortsatt de samme metodene for aldersundersøkelser som brukes som tidligere (røntgen av tenner og hånd). Men siden 2018/2019 har det blitt gjennomført en ufullstendig undersøkelse kun av tann. Også etter utviklingen av BioAlder har Legeforeningen rådet leger fra å delta i aldersvurderinger.⁴ Gitt metodens usikkerhet, bør UDI benytte resultatet fra medisinske aldersundersøkelser med stor forsiktighet når alder fastsettes.

¹ Rapporten er tilgjengelig fra: <https://www.noas.no/wp-content/uploads/2016/03/Over-eller-under-18-Aldersvurderinger-av-enslige-mindre%C3%A5rige-asyls%C3%B8kere.pdf>.

² <https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/xnam8/alderstesting-av-asylsoekere-et-medisinsk-skjelett-i-skapet>.

³ <https://oslo-universitetssykehus.no/fag-og-forskning/nasjonale-og-regionale-tjenester/rechtsmedisinske-fag/medisinskbiologisk-aldersvurdering-som-grunnlag-for-udis-aldersfastsettelse>; https://oslo-universitetssykehus.no/seksjon/Documents/BioAlderManual_v1.3.pdf.

⁴ <https://tidsskriftet.no/2018/03/medisinsk-etikk/mens-vi-venter-pa-en-ny-metode-aldersbestemmelse-av-unge-asylsokere>.

Behov for evaluering

UDIs nåværende retningslinje⁵ for aldersvurdering er en forbedring sammenlignet med tidligere retningslinje⁶. Gjeldende retningslinje åpner i større grad for at saksbehandler kan legge mer vekt på andre momenter enn de medisinske aldersundersøkelsene. I følge retningslinjen skal det «foretas en fri bevisvurdering, hvor saksbehandleren skal gjøre en samlet vurdering av de konkrete opplysningene i den individuelle saken».

Vi ser imidlertid i rettshjelpsarbeidet at praksis spriker i enkeltsaker. I noen saker mener vi retningslinjen er anvendt på en god måte og aldersvurderingen er tilstrekkelig retts sikker. I andre saker tillegges fortsatt de medisinske aldersundersøkelsene, som over lang tid har vært ufullstendige, for mye vekt. Eksempelvis kan trekkes frem en sak fra 2020, der UDI oppjusterte søkers alder på tross av at kun den ufullstendige medisinske aldersundersøkelsen talte for en noe høyere alder enn oppgitt. Søkers egne opplysninger om alder var konkrete og begrunnede, og både øvrige uttalelser om søkers alder og en gresk alderstest talte for oppgitt alder. Som følge av at UDI satt søkers alder til over 18 år, fikk han avslag på søknad om beskyttelse i stedet for innvilgelse.

NOAS mener det er behov for en evaluering, og støtter forslaget som er fremmet om å gjennomgå praksis i enkeltsaker.

En evaluering bør inkludere gjennomgang av saker der barnet/ungdommen ble aldersvurdert før innføring av BioAlder, og i etterkant har innlevert pass der fødselsdato i passet ikke samsvarer med fødselsdato tidligere fastsatt av UDI – og derfor ber UDI om ny aldersvurdering. NOAS erfarer at UDIs terskel for å gjennomføre en ny, fri bevisvurdering av momentene i aldersvurderingen er høy i disse sakene. Dette skaper utfordringer fordi personer med oppholdstillatelse i Norge som bruker hjemlandets pass som reisebevis, ikke har gyldig legitimasjon dersom informasjon i hjemlandets pass og i oppholdskort ikke stemmer overens. De får problemer med å opprette bankkonto, med elektronisk ID, med utenlandsreiser m.m.

NOAS, 3.5.2022

Kontakt i NOAS: *Mona Reigstad Dabour, politisk seniorrådgiver (mrd@noas.org / 480 22 166)*

⁵ <https://www.udiregelverk.no/rettskilder/udi-retningslinjer/udi-2020-007/>.

⁶ Den tidligere retningslinjen er beskrevet i NOAS' og Redd Barnas rapport punkt 4.3 (<https://www.noas.no/wp-content/uploads/2016/03/Over-eller-under-18-Aldersvurderinger-av-enslige-mindre%C3%A5rige-asyls%C3%B8kere.pdf>).